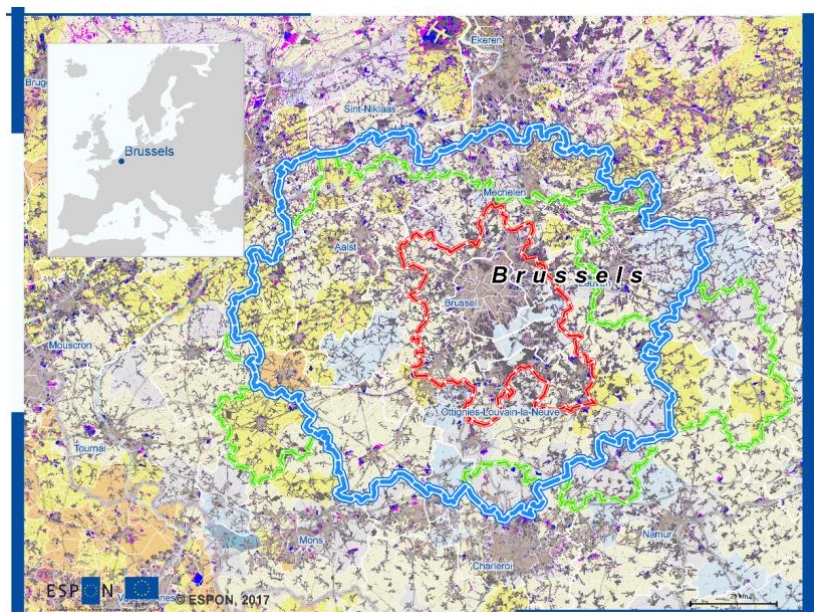

WORKSHOP

COMMENT AMELIORER LA PLANIFICATION ET LA GOUVERNANCE DES AIRES FONCTIONNELLES URBAINES EN BELGIQUE?

HOE VERBETEREN WE DE PLANNING EN HET BESTUUR VAN FUNCTIONELE STEDELIJKE GEBIEDEN IN BELGIË?

2 april 2019 - Brussel

VERSLAG

Inleiding

Op 2 april 2019 bracht perspective.brussels vertegenwoordigers van de overheden van de 3 Belgische gewesten samen voor een workshop over de problematiek van de stedelijke functionele gebieden in de ruimtelijke strategieën van de 3 gewesten.

De workshop werd georganiseerd in het kader van de samenwerking tussen de drie gewesten in het kader van het [Europese ESPON-programma](#) voor ruimtelijke ordening. De workshop was gebaseerd op de conclusies van het [ESPON SPIMA](#)-project (Spatial Dynamics and Strategic Planning in Metropolitan Areas). In dit project werden de instrumenten en benaderingen van 10 Europese metropolen bestudeerd (waaronder het Brussels Hoofdstedelijk Gewest) voor het beheer van ruimtelijke ontwikkelingen op metropolitane schaal.

Tijdens de workshop stelden de projectcoördinatrice en een vertegenwoordiger van perspective.brussels de belangrijkste conclusies van de SPIMA-studie, de aanbevelingen voor België en een methodologie om de planning en het bestuur van functionele stedelijke gebieden te verbeteren.

Na die eerste presentatie presenteerden vertegenwoordigers van de drie gewesten op hun beurt de respectieve strategische plannen van de drie gewesten. Ze concentreerden zich op de manier waarop in deze plannen wordt omgegaan met functionele stedelijke gebieden en identificeerden bestaande samenwerkingsprojecten.

Vervolgens verdeelden de deelnemers zich in twee groepen om enerzijds de uitdagingen van de planning van het Brusselse metropolitane gebied en anderzijds het bestuur ervan te bespreken.

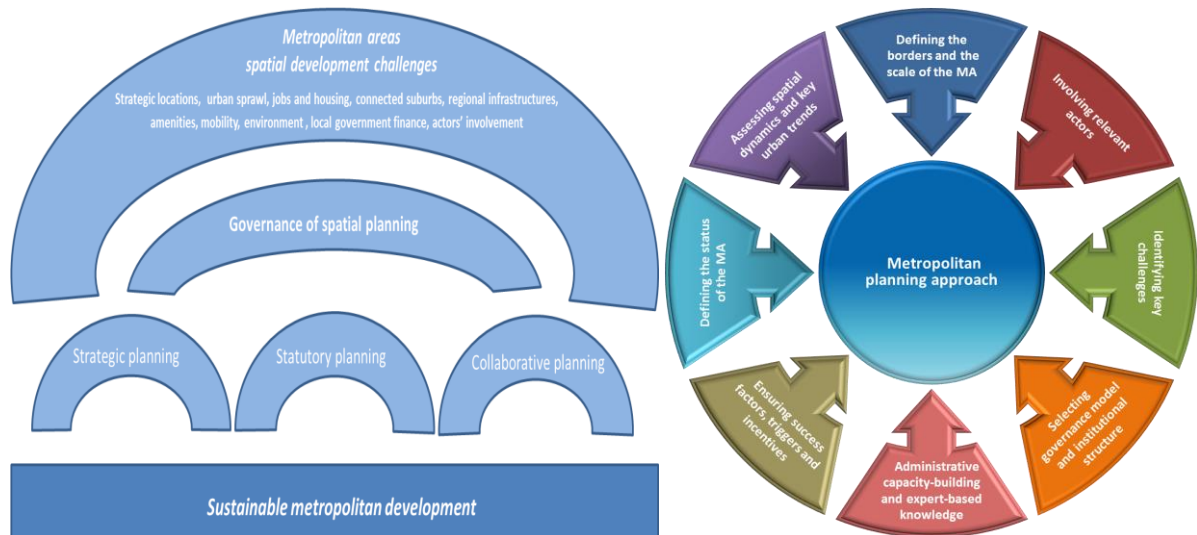
Deze deskundigenworkshop was de eerste in een reeks van drie evenementen die in 2019 en 2020 in België worden georganiseerd om de resultaten van de studies van het Europese ESPON-programma te verspreiden.

Presentaties en workshops

1. Presentatie van het ESPON SPIMA-project en aanbevelingen voor België

Alfredo Corbalan (perspective.brussels)

Vanya Simeonova (Universiteit van Wageningen)

1. Achtergrond en doelstellingen van het SPIMA-project

Het SPIMA-project werd geïnitieerd door de werkgroep 'metropolitane gebieden' van EUROCITIES.

De groep wilde criteria vaststellen voor een succesvol bestuur en strategische planning van functionele stedelijke gebieden, bepalen wat werkt en in welke context en hoe de EU kan bijdragen aan een duurzamere metropolitane ontwikkeling.

Ook tien metropolen die lid zijn van deze werkgroep hebben besloten een onderzoeksproject in te dienen bij het ESPON-programma, waarin het metropolitane bestuur en de traditionele praktijken voor stadsplanning in vraag worden gesteld in het licht van de uitdagingen waarmee metropolitane gebieden worden geconfronteerd. De 10 metropolen zijn Oslo/Akershus (leider), Brussel, Brno, Praag, Rijsel, Lyon, Terrassa, Turijn, Wenen, Zürich.

ESPON heeft het SPIMA-project in 2017 goedgekeurd en de studie werd in 2018 door drie onderzoeksinstituten uitgevoerd: Wageningen University (leider), Norwegian Institute for Urban Research en Metropolitan Research Institute.

2. Belangrijkste conclusies

Definities en afbakening van metropolitane gebieden

Ten eerste wordt in de studie vastgesteld dat er geen eenduidige definitie van de afbakening van het metropolitane gebied bestaat die overeenkomt met verstedelijkingstrends, administratieve grenzen, planningspraktijken of percepties van belanghebbenden.

Zo wordt de OESO-definitie gebaseerd op de dichtheid en stroom van pendelaars door de deelnemende steden niet gebruikt om hun metropolitane gebieden af te bakenen voor planningsdoeleinden. Naast de concepten MUA (Morfologisch Stedelijk Gebied) en FUA (Functioneel Stedelijk Gebied) heeft het project een nieuwe categorie MDA (Metropolitaan Ontwikkelingsgebied) gedefinieerd. Die categorie sluit beter aan bij de verschillende bestaande stromen, stedelijke uitdagingen en ruimtelijke dynamiek.

Stedelijke trends en ruimtelijke dynamiek

Alle bestudeerde steden worden geconfronteerd met:

- toenemende verstedelijking en stadsuitbreiding
- groeiende bevolking, maar een gefragmenteerde verdeling van de bevolking tussen het stadscentrum en de rand van de stad
- gebrek aan een gedeelde ruimtelijke visie
- gebrek aan efficiëntie van de vervoersinfrastructuur
- problemen bij de productie van betaalbare woningen
- institutionele problemen: geringe politieke inzet, noodzaak om samenwerking op verschillende niveaus en metropolitaan bestuur tot stand te brengen ...

Juridisch statuut van metropolitane gebieden

Uit de verschillende casestudies blijkt ook dat metropolitane gebieden op een formele, informele of semiformele manier kunnen worden gevormd zonder dat het formele statuut van het metropolitane gebied essentieel is voor de effectiviteit van het metropolitane bestuur.

Succesfactoren

- Sterke betrokkenheid van de politieke leiders
- Creëren van een kader voor de ontwikkeling van de metropolitane samenwerkingen
- Financiering: nationaal, gewestelijk of Europees (ITI's)
- Creëren van een win-winsituatie voor alle partners en gebieden
- Voortbouwen op bottom-upinitiatieven

3. Algemene aanbevelingen

In het project wordt een methodologie voorgesteld om steden te helpen een metropolitane aanpak voor de planning te hanteren voor acht actiegebieden:

1. bepaling van de relevante ruimtelijke schaal
2. definitie van het statuut van het metropolitane gebied
3. identificatie van ruimtelijke dynamiek en belangrijke trends
4. identificatie van de belangrijkste uitdagingen
5. betrokkenheid van relevante belanghebbenden
6. implementatie van een gemeenschappelijke organisatiestructuur
7. versterking van de administratieve capaciteit en relevante kennis
8. consolidatie van succesfactoren.

Er wordt voorgesteld om voor elk van de acht gebieden te handelen op basis van verschillende soorten planning: strategische, reglementaire of collaboratieve planning.

4. Prioriteiten en aanbevelingen voor het Brusselse metropolitane gebied

Ze hebben vooral betrekking op:

- duurzame mobiliteit,
- toegankelijkheid van woningen,
- de noodzaak van een gemeenschappelijke visie om de demografische druk te beheren,
- de ontwikkeling van een gedeeld bestuur door gewestelijke en lokale overheden
- voorwaarden creëren voor een langetermijnsamenwerking op intergewestelijk niveau: voortbouwen op bottom-upinitiatieven, focus op strategische planning en politieke ondersteuning voor het proces.

De goedkeuring van drie nieuwe strategische plannen door de drie gewesten en de nieuwe Europese EFRO-programmering voor 2021-2027 kunnen hefboomen vormen voor de te nemen maatregelen.

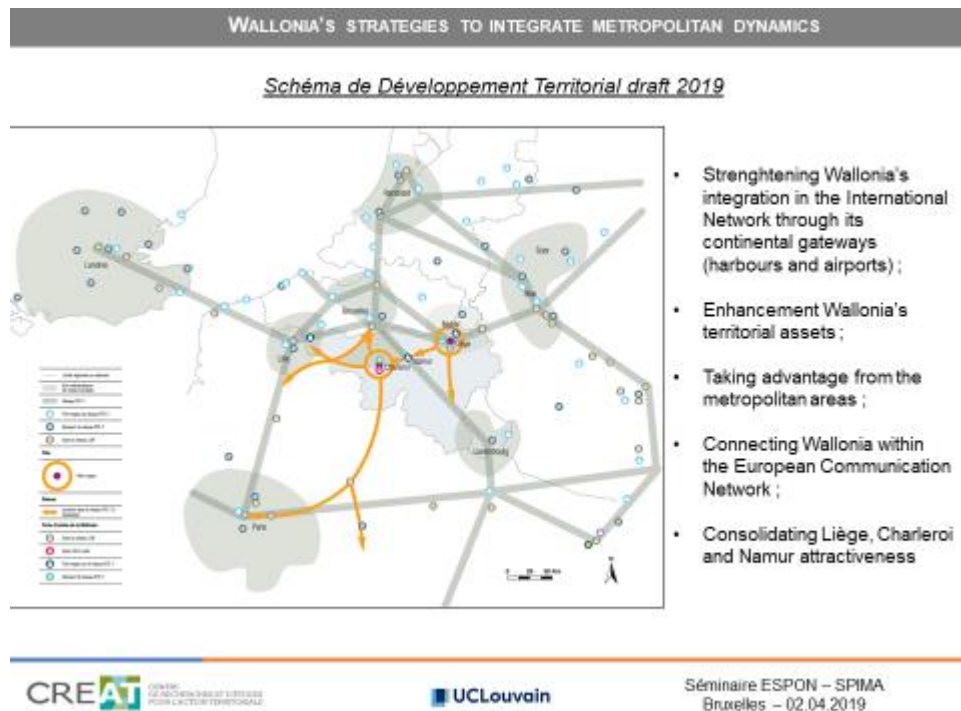
2. Hoe integreren de drie gewesten de kwestie van de functionele stedelijke gebieden in hun respectieve strategische plannen:

Alain Malherbe, Wallonië (Katholieke Universiteit van Leuven)

Sven de Bruycker, Brussel (perspectief.brussel)

Martijn de Bruijn, Vlaanderen (departement Omgeving)

Wallonië

1. De invloed van de metropolitane centra buiten Wallonië

Wallonië wordt beïnvloed door verschillende metropolitane centra in Noordwest-Europa, zoals Rijsel, Brussel, Luxemburg en het Ruhrgebied/Keulen.

In Wallonië zijn er 3 grensoverschrijdende functionele stedelijke gebieden: Eurometropool Rijsel-Kortrijk-Doornik; Euregio's Luik-Maastricht-Aken en Luxemburg-Aarlen-Metz. De moeilijkheid bestaat erin de interne economische dynamiek van de metropolitane gebieden buiten Wallonië te integreren, in het bijzonder de demografische en mobiliteitsdruk.

De invloed van de Brusselse metropool op Wallonië is ook belangrijk, vooral in Waals-Brabant, waar steeds meer bedrijven met een metropolitane wens actief zijn. Het ruimtelijk inzicht in de invloed van de Brusselse metropool verandert in functie van de gekozen functionele relatie: werkgelegenheidsgebied, telefoongebied, mobiliteitsgebied (GEN-zone) of zorggebied.

2. Waalse strategieën om de metropolitane dynamiek te integreren

Plan Régional Aménagement du Territoire Wallon (PRATW) - 1976

Het bevestigt het concept van multisteden en de versterkte polycentrische ontwikkeling van Wallonië om zich ten opzichte van Brussel te herpositioneren en een endogene ontwikkeling te creëren op basis van de voormalige Waalse industriële centra.

Schéma de Développement de l'Espace Régional (SDER) - 1999

Hierin wordt voorgesteld om Wallonië zo doeltreffend mogelijk te integreren in de Europese transportcorridors en de positieve effecten van externe metropolitane gebieden te maximaliseren door transnationale en transregionale samenwerking te ontwikkelen.

SDER-project - 2013

Van de vier bestudeerde toekomstscenario's was het zogenaamde 'invasieve' scenario gestructureerd rond:

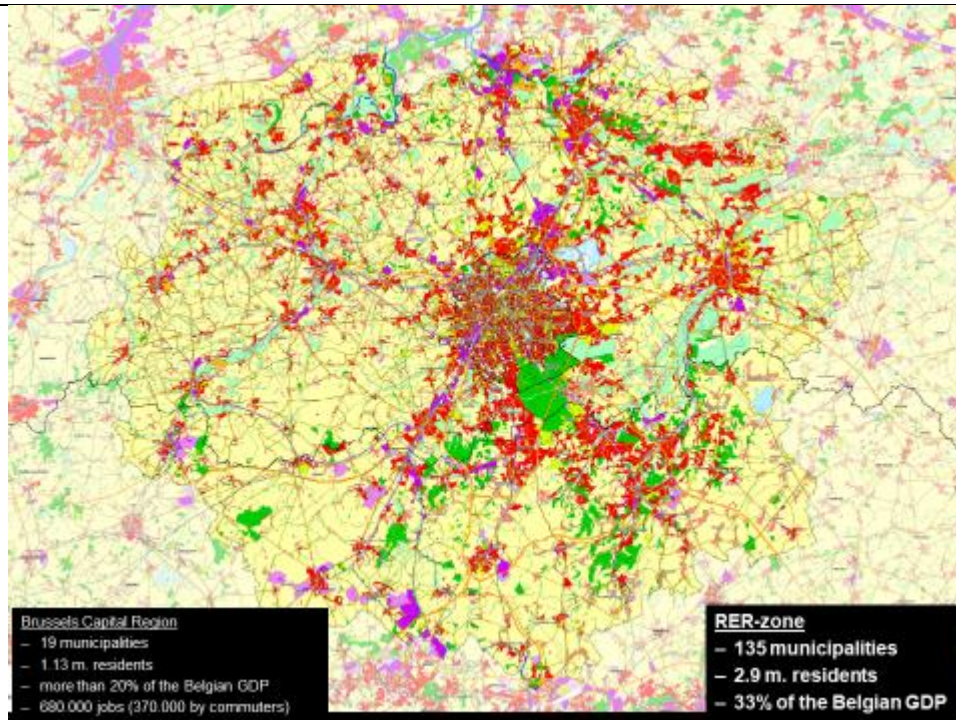
- 4 metropolitane gebieden: centraal gebied (Brussel - Bergen - La Louvière - Charleroi - Namen); oostelijk gebied (Luik - Maastricht - Aken); westelijk gebied (Rijsel - Doornik); zuidelijk gebied (Luxemburg - Aarlen).
- De consolidatie van Luik als metropolitane pool

Projet de Schéma de Développement Territorial (SDT) - 2019

Het SDT 2019 wordt momenteel goedgekeurd. Het heeft vijf doelstellingen:

- de integratie van Wallonië in het internationale netwerk versterken via zijn toegangspoorten (stations, havens en luchthavens)
- aansluiting van Wallonië op het Europese vervoersnetwerk
- versterking van de territoriale troeven van Wallonië
- voordeel halen uit de interne (Luik) en externe (Rijsel, Luxemburg, Brussel en Keulen/Ruhr) metropolitane gebieden
- de aantrekkelijkheid van Luik, Charleroi en Namen (luchthavengebieden en aanwezigheid van de TGV) consolideren

Brussel

1. Metropolitane context

De stedelijke morfologie van Brussel is in de loop van de tijd geëvolueerd en de ontwikkeling van de stad over de administratieve grenzen heen. De Brusselse metropool maakt ook deel uit van het dichte netwerk van metropolitane gebieden in Noordwest-Europa.

De federale wet van 22 augustus 2012 opende de mogelijkheid om een Brusselse Metropolitane Gemeenschap op te richten die zich uitstrekt over het grondgebied van het Brusselse Gewest en de provincies Waals-Brabant en Vlaams-Brabant. Die Gemeenschap is een erkenning van de metropolitane dimensie van Brussel, zonder dat de soevereiniteit van de verschillende territoriale entiteiten ter discussie wordt gesteld. Het is tot nu toe nog niet geïmplementeerd.

Naar aanleiding van een overeenkomst, ondertekend op 26 november 2012 tussen de drie gewestelijke ministers die belast zijn met territoriale ontwikkeling, werd een intergewestelijk informatieforum over territoriale ontwikkeling opgericht. Het doel is om een samenwerking tussen de drie gewesten over de gewestelijke grenzen heen op gang te brengen, om elkaar te informeren over projecten met grensoverschrijdende effecten en om gezamenlijk studies te ontwikkelen. Sindsdien hebben er jaarlijks 3 tot 4 vergaderingen tussen ambtenaren uit de 3 gewesten plaatsgevonden.

2. Metropolitane thema's in het Gewestelijk Plan voor Duurzame Ontwikkeling (GPDO)

Het GPDO werd op 12 juli 2018 door de Brusselse regering goedgekeurd. Het is gestructureerd rond 4 pijlers en de volgende belangrijke metropolitane uitdagingen:

- Pijler 1 - stedelijke projecten: 12 prioritaire ontwikkelingskernen, waarvan er vele een metropolitane dimensie hebben (kanaalgebied, voormalig NAVO-terrein ...).
- Pijler 2 - levenskwaliteit: open ruimtes en groene metropolitane netwerken
- Pijler 3 - stedelijke economie: een gunstige context voor bedrijven en werkgelegenheid op metropolitane niveau creëren (industriële corridor kanaal, tertiaire luchthavencorridor ...).
- Pijler 4 - mobiliteit: de mobiliteitscorridors zijn altijd metropolitane (invalswegen, ring, P+R, overschakeling op andere verkeersmodi, logistiek, fietsGEN ...)

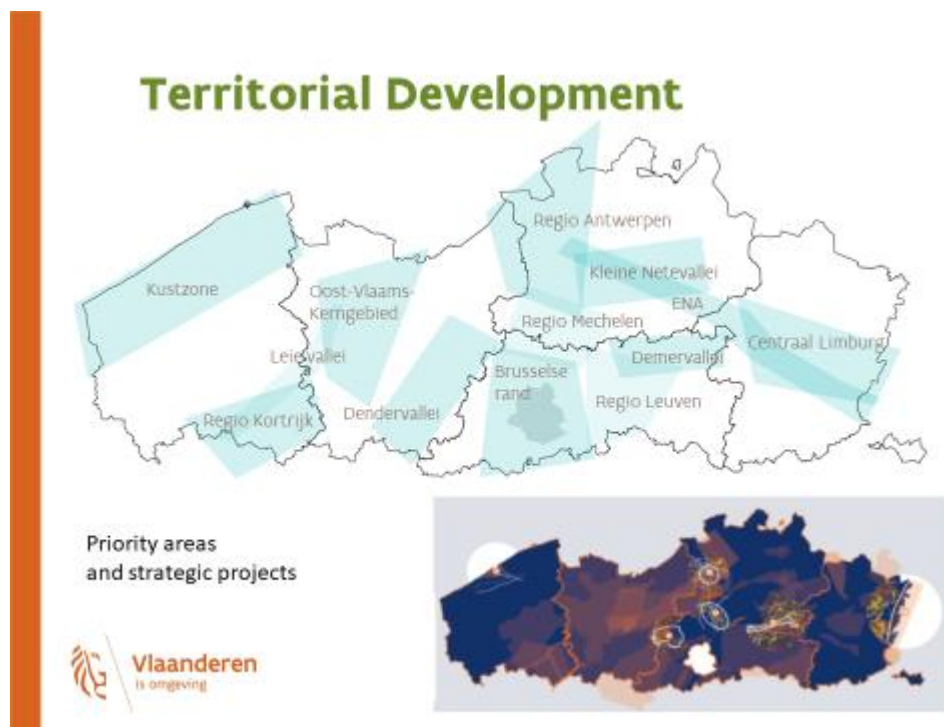
3. Metropolitane instrument: T.OP Noordrand

T.OP Noordrand is een samenwerking tussen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, het Vlaams Gewest en de provincie Vlaams-Brabant in het kader van een territoriaal ontwikkelingsprogramma voor het noordelijke deel van de Brusselse metropool. Het programma is gebaseerd op bottom-upacties en grootschalige projecten, zonder een gemeenschappelijk institutioneel orgaan.

Het doel van T.OP Noordrand is om overleg en samenwerking te stimuleren. Het programma voor territoriale ontwikkeling is gericht op de ontwikkeling van een intergewestelijke visie om de netwerken van open ruimtes te versterken, de bevolkingsgroei te absorberen en de economische groei te stimuleren. Er zijn vijf projecten gedefinieerd: voormalig NAVO-terrein, Leopold III-Europese boulevard, netwerk met groen, BUDA+ en transit oriented development.

Meer informatie vindt u op: www.brussels.topnoordrand.be

Vlaanderen

1. Beleidsplan Ruimte Vlaanderen

De strategische visie van dit plan werd op 20 juli 2018 door de Vlaamse regering goedgekeurd. Deze visie moet nu worden vertaald in operationele maatregelen.

Vlaanderen merkt op dat het gebruik van de ruimte overdreven en gefragmenteerd is. Doel van dit plan is een ambitieus proces op gang te brengen om het gebruik van extra ruimte terug te dringen om tussen nu en 2040 tot 0 ha extra verstedelijkte ruimte te creëren. Het doel van die verandering is de capaciteit van bestaande ruimtes te vergroten en open ruimtes zoveel mogelijk te beschermen.

Op internationaal niveau streeft het plan naar een goede integratie van Vlaanderen in de Europese stedelijke economische ruimte en de energienetwerken: een toename van de woningdichtheid rond strategische knooppunten van openbaar vervoer met minstens 50% tegen 2050.

Om die strategische visie te realiseren, heeft Vlaanderen:

- diverse hulpmiddelen ontwikkeld: milieuplannen, strategische projecten, interadministratieve programma's, subsidies en incentives
- territoriale ontwikkeling en mobiliteit met elkaar verbonden door 15 functionele vervoersregio's te definiëren:
  - o ontwikkeling van geïntegreerde mobiliteitsplannen door middel van samenwerking tussen steden in dezelfde transportregio en netwerkvorming rond centrale steden
  - o 2 voorbeelden: Regionet Leuven en Noordrand Brussel

2. Aanbevelingen voor de metropolitane samenwerking Brussel-Vlaanderen:

Het Departement Omgeving heeft een studie besteld over het bestuur van de metropool Brussel-Vlaanderen, waaruit de volgende aanbevelingen naar voren komen:

1. Voortzetting van gezamenlijke projecten
2. De strategische aard van de samenwerking versterken
3. Naar een gemeenschappelijke aanpak van grensoverschrijdende uitdagingen evolueren
4. Naar een gestructureerdere samenwerkingsvorm overgaan

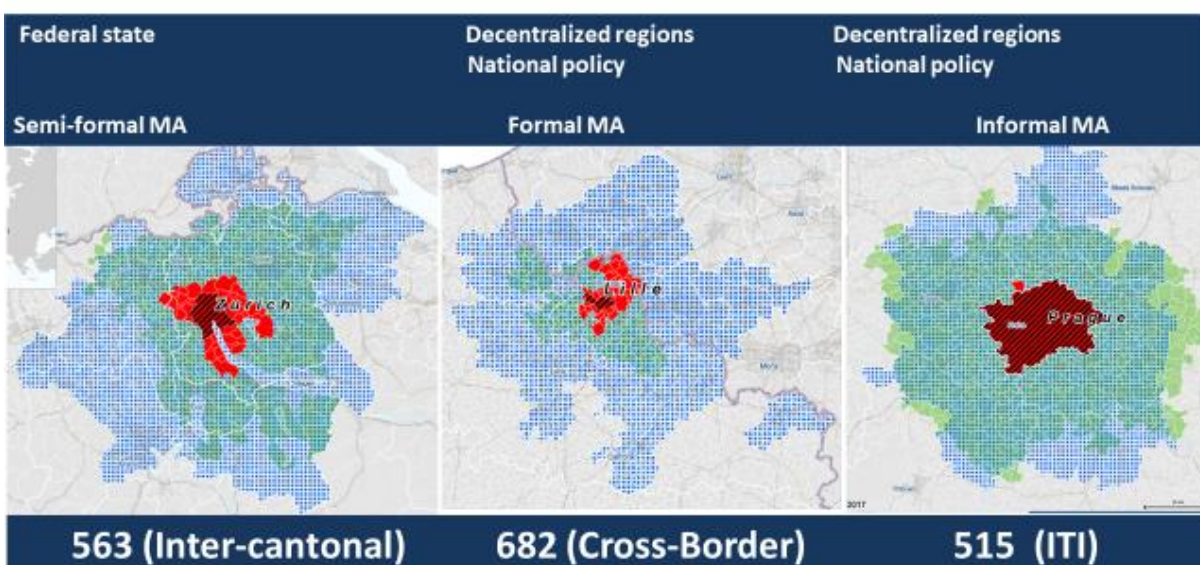
3. Voorbeelden van andere Europese steden die in het kader van het ESPON SPIMA-project zijn bestudeerd

Vanya Simeonova (Universiteit van Wageningen)

De metropolitane gebieden van Zürich, Praag en Rijsel: voorbeelden van informeel, formeel en semiformeel metropolitaan bestuur.

Metropolitan Development Area (MDA)

Zürich: het metropolitane gebied van Zürich heeft een semiformeel bestuursmodel. De vereniging van de metropolitane regio Zürich bestaat uit 8 kantons en 563 gemeenten die samen 6.072 km² en 3 miljoen inwoners vertegenwoordigen. De visie op strategische planning wordt bepaald door het metropolitane gebied van Zürich en de kantons en gemeenten voeren het strategisch plan vervolgens uit.

Rijsel: het metropolitane gebied van Rijsel heeft een formeel bestuursmodel dat een officieel orgaan omvat: de Europese Metropool Rijsel. Het metropolitane gebied bestaat uit 682 gemeenten in een grensoverschrijdend gebied van 3,9 miljoen inwoners over een oppervlakte van 7.516 km².

Aan de Franse kant van het metropolitane gebied wordt de strategische planning uitgevoerd via het Regionaal Strategisch Plan (SRADDET) en de metropolitane strategische plannen en gemeentelijke bestemmingsplannen (SCOTs en PLU).

Praag: Het metropolitane gebied van Praag heeft een informeel bestuursmodel. Het metropolitane gebied bestaat uit 515 gemeenten over een oppervlakte van 5.000 km² en 2 miljoen inwoners. Er is een organisatie voor het beheer van geïntegreerde territoriale investeringen (ITI), wat een Europees instrument is voor de financiering van metropolitane projecten. Dit ITI werkt volgens een gedeeld bestuursmodel (interregionale samenwerking tussen Praag en Midden-Bohemien).

Conclusies:

- Het **juridische statuut van het bestuur heeft geen invloed op de doeltreffendheid** van de metropolitane samenwerking, maar kan wel een stimulans zijn om 'top-down'- en 'bottom-up'-initiatieven te lanceren.
- **Bestuur op meerdere niveaus is essentieel** voor de implementatie van metropolitane strategische plannen in gecentraliseerde of gedecentraliseerde landen.
- De gewesten en gemeenten moeten over **voldoende capaciteit (administratief, financieel, technisch) beschikken** om de planning op metropolitane schaal te kunnen uitvoeren.
- **Bestaande metropolitane organisaties** (formele, semiformele of informele) kunnen de nieuwe strategische ontwikkelingen toepassen.
- De definitie van **gemeenschappelijke uitdagingen en voordelen** maakt het mogelijk om de gewesten en gemeenten te betrekken bij metropolitane samenwerking.

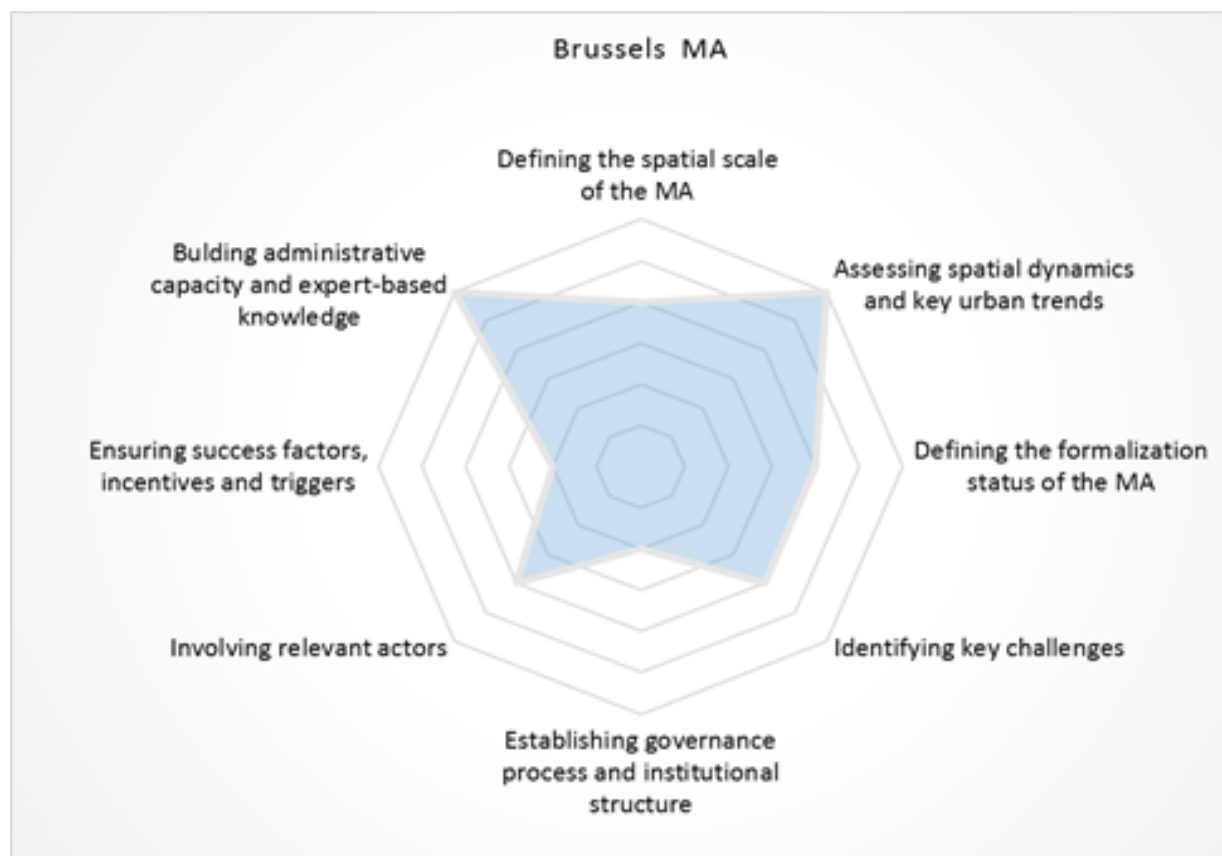
4. Workshops: Hoe verbeteren we de planning en het bestuur van het Brusselse metropolitane gebied?

De deelnemers werden verdeeld in twee groepen om na te denken over respectievelijk de uitdagingen van het Brusselse metropolitane gebied en het bestuur ervan.

De workshops waren gebaseerd op de door het SPIMA-project voorgestelde methodologie (zie onderstaand schema):

- de debatten organiseren rond de 8 door de SPIMA voorgestelde actiegebieden om een metropolitane ruimtelijke aanpak te ontwikkelen
- vertrekken van de evaluatie en aanbevelingen van de SPIMA voor de Brusselse metropool in elk van de 8 actiegebieden.

Eén groep onderzocht 5 van de 8 actiegebieden die verband houden met de uitdagingen en de andere 5 van de 8 actiegebieden die verband houden met het bestuur.

Workshop 1: Uitdagingen voor het Brusselse metropolitane gebied

Moderatoren:

Jan Zaman (departement Omgeving)

Bruno Bianchet (ESPON Belgian Contact Point)

1. Ruimtelijke schaal van het metropolitane gebied

- De grenzen om slechts één ruimtelijke schaal te definiëren:
  - o werken aan een stedelijk gebied dat kan variëren naar gelang van de thema's en sectoren die aan bod komen
  - o moeilijkheden in verband met een steeds meer polycentrische dynamiek
  - o elk studieobject heeft een definitie van zijn gebied en het is belangrijk om een globale visie te hebben en een situatie niet in tijd en ruimte te bevroren
- de opsplitsing is een kans: er kan zo in min of meer samenhangende gebieden worden gewerkt, het vergemakkelijkt de discussie en leidt sneller tot prestaties op het terrein.
- De opsplitsing is echter geen doel op zich.

2. Belangrijkste uitdagingen

- Sociale cohesie en territoriale segregatie
- Verontreiniging en gezondheid
- De kwestie van rechtvaardigheid (territoriale verdeling) in verband met een reeks kosten: rechtvaardigheid in verband met de financiering van metropolitane diensten en voorzieningen en de territoriale verdeling daarvan (voorbeeld: de kwestie van de territoriale efficiëntie van gezondheidsdiensten)

3. Belangrijkste ruimtelijke dynamiek

- De kwestie van toegang tot huisvesting
- Nieuwe ongelijkheden die verband houden met het grondgebied: school, vervuiling en levenskwaliteit
- Problemen van stadsuitbreiding en lokaal verzet
- Noordrand: kwesties van projectuitvoering en bestuur op verschillende niveaus.

4. Bouwen aan gemeenschappelijke kennis

- Problemen met de toegang tot gegevens (privatisering, kosten) bij regionalisering in de statistiek, transport, telefonie ...
- Inspanningen van de drie gewesten om samen te werken, maar moeilijkheden bij de samenwerking (verschillende regels, instellingen ...).
- De rol van EU-verzoeken
- Logica van nationale koepels op het vlak van gegevens bijhouden. Voor wie is deze rol: gewesten, universiteiten, federale staat?
- Dynamiek van metropolen: belangstelling voor het behoud of de bevordering van nieuwe benaderingen/dynamiek:
  - o bestaande databases houden en onderhouden (NSI, volkstelling, gegevens van pendelaars ...).

- Belangrijke gegevens voor het hele stedelijke gebied: gegevens over woon-werkverkeer, verplaatsingen thuis-school, reisgedrag, gebruik van de beschikbare 'big data' (gsm-gegevens, locatiegegevens ...).

5. Stimulansen voor een metropolitane samenwerking

- De rol van de EU:
  - Specifieke metropolitane structuur: er is geen overleg meer op Belgisch niveau en de rol van de EU wordt beperkt door de autonomie van de gewesten (zo wordt de EFRO-programmering in België op gewestelijk niveau uitgevoerd).
  - Het verdwijnen van het grote stedenbeleid: hoe kan de dynamiek op EU-niveau worden gestimuleerd die op nationaal niveau niet meer bestaat?
- Concrete uitvoering van een samenwerking:
  - Oprichting van een metropolitaan observatorium
  - De reeds genomen strategische stappen:
    - NSI (FOD Economie)
    - Metrolab
    - Bestaande observatoria
    - Projectenmonitor/Nova/DigitaleStedenbouwkundigeInformatie/Omgevingsvergunning
    - BRIO/documentatiecentrum De Rand
    - ...
- Tijdens het interregionaal forum zou ook het verzamelen van gegevens kunnen worden besproken.

Workshop 2: Bestuur van het Brusselse metropolitane gebied

Moderatoren

Alfredo Corbalan (perspective.brussels)

Anneloes van Noordt (Department Omgeving)

1. Juridisch statuut van het metropolitane gebied

- In de Belgische context is de beste manier om de metropolitane samenwerking te blokkeren het formaliseren van de processen.
- Het is beter om vertrouwen op te bouwen tussen actoren, en daarbij te beginnen met informele samenwerkingen over praktische win-winonderwerpen. Bijvoorbeeld de samenwerking tussen Actiris en de VDAB inzake intergewestelijke mobiliteit van werknemers.
- Rijsel meldt dat ze positieve ervaringen hadden met grensoverschrijdende samenwerking in een minder formeel kader
- Samenwerking met variabele geometrieën afhankelijk van het onderwerp: GEN, werkgelegenheid, inrichting ...
- Eerst bekijken wat we samen willen doen voordat we nadenken over de formalisering of organisatie van de structuur

2. Institutionele structuur en bestuur

- De voorbeelden van gezamenlijke planning zoals T.OP Noordrand zijn zeer positief, maar we moeten nog een stap verder gaan in de richting van een gezamenlijke strategische planning.
- Aangezien de 3 gewesten hun strategische plannen aan het opstellen zijn, is dit het juiste moment om te starten met deze gezamenlijke strategische planning, bijvoorbeeld door een gemeenschappelijke intergewestelijke strategische visie op het Belgische grondgebied te ontwikkelen.
- Het Interregionaal Forum zou de plaats kunnen zijn om die intergewestelijke studie te starten. Deze studie zou voortbouwen op de verschillende regionale strategische plannen om de gemeenschappelijke thema's en uitdagingen van de drie gewesten te identificeren.

3. Actoren die moeten worden betrokken

- Zich baseren op de drievoudige helix:
  - o Er zijn veel zeer actieve particuliere actoren (bv: Brussels metropolitan)
  - o De universiteiten zouden meer betrokken moeten worden; zij kunnen een neutrale ondersteuning bieden voor intergewestelijk denken, helpen bij het verzamelen van gegevens en het uitvoeren van studies.
  - o Het zou ook interessant zijn om andere gewestelijke overheden, zoals die voor mobiliteit, hierbij te betrekken.
- De politiek lijkt weinig betrokken te zijn op het globale metropolitane niveau, maar meer bij concrete intergewestelijke lokale projecten, met name de gemeentelijke verkozenen.

4. Administratieve capaciteit opbouwen

- Het interregionaal forum is een bestaand platform dat een goed forum biedt voor de uitwisseling van informatie en toepassingen. Het zou meer gebruikt kunnen worden om gezamenlijke studies uit te voeren en in het bijzonder deze intergewestelijke studie van een gemeenschappelijke strategische visie, of zelfs om de politiek erbij te betrekken.
- Universiteiten en andere overheden kunnen hierbij worden betrokken.

5. Stimulansen voor metropolitane samenwerking

- Geld helpt altijd en het voordeel van Europese fondsen is dat ze de samenwerking bevorderen.
- De metropolitane ITI van Praag is een goed voorbeeld. Zo zouden enkele strategische projecten voor het Brusselse metropolitane gebied (fietsGEN, metropolitaan observatorium ...) kunnen worden gefinancierd. Voor het gebruik

van dit ITI-instrument is echter een politiek akkoord nodig tussen de drie gewesten in het kader van de toekomstige EFRO-programmering.

- De goedkeuring van de drie regionale strategische plannen: dit is het moment voor de drie gewesten om verder te gaan en een gemeenschappelijke intergewestelijke visie te definiëren.

Conclusies van de workshops

1. Status van de samenwerking en ruimtelijke schaal: **niet-formele benadering met flexibele perimeters**
2. Nieuwe benadering: samenwerking voor een **gezamenlijke strategische planning**
3. Nieuwe acties
  - Een **metropolitaan observatorium**
  - Gezamenlijke studies, waaronder een **intergewestelijke studie van een gemeenschappelijke strategische visie op het Belgische grondgebied**
4. Bestuur: **Meer gebruik maken van het Interregionaal Forum:**
  - universiteiten erbij betrekken
  - andere gewestelijke overheden erbij betrekken (mobiliteit)
  - politiek erbij betrekken
  - gezamenlijke studies uitvoeren
5. Financiën: de **Europese fondsen 2021-2027** zijn een interessante manier om metropolitane samenwerking te ontwikkelen, maar daar is een politiek akkoord voor nodig

ANNEXE 1

PROGRAMMA

8:45	Registratie en koffie		
9:00	Welkomstwoord <i>Tom Sanders, Directeur, perspective.brussels</i>		
9:15	Presentatie van het project ESPON SPIMA project, Belgische aanbevelingen <i>Alfredo Corbalan, perspective.brussels</i> <i>Vanya Simeonova, Wageningen Universiteit</i> Q&A		
9:45	Op welke manier integreren de drie regio's de planning en het bestuur van functionele stedelijke gebieden in hun respectievelijke regionale plannen <ul style="list-style-type: none"> • <i>Wallonië: Alain Malherbe et Naomi Berger, Université Catholique de Louvain</i> • <i>Brussel: Sven de Bruycker, perspective.brussels</i> • <i>Vlaanderen: Martijn de Bruijn, Departement Omgeving</i> Q&A		
10:30	Voorbeelden van andere Europese steden bestudeerd door het ESPON SPIMA-project <i>Vanya Simeonova, Wageningen Universiteit</i>		
10:45	Koffiepauze		
11:00	2 parallele workshops: <i>Hoe de planning en het bestuur van het grootstedelijk gebied van Brussel verbeteren?</i> <i>Test en bespreek ESPON SPIMA-projectaanbevelingen en –methodologie</i> <table><tr><td>a) Uitdagingen bij het plannen van het grootstedelijk gebied Modérateurs: Jan Zaman, Departement Omgeving Bruno Bianchet, ESPON Belgian Contact Point</td><td>b) Governance van het grootstedelijk gebied: Modérateurs: Alfredo Corbalan, perspective.brussels Anneloes Van Noordt, Departement Omgeving</td></tr></table>	a) Uitdagingen bij het plannen van het grootstedelijk gebied Modérateurs: Jan Zaman, Departement Omgeving Bruno Bianchet, ESPON Belgian Contact Point	b) Governance van het grootstedelijk gebied: Modérateurs: Alfredo Corbalan, perspective.brussels Anneloes Van Noordt, Departement Omgeving
a) Uitdagingen bij het plannen van het grootstedelijk gebied Modérateurs: Jan Zaman, Departement Omgeving Bruno Bianchet, ESPON Belgian Contact Point	b) Governance van het grootstedelijk gebied: Modérateurs: Alfredo Corbalan, perspective.brussels Anneloes Van Noordt, Departement Omgeving		
12:30	Conclusies		
13:00	Broodjes lunch		

Moderator: Joren Sansen, ESPON Belgian Contact Point

PROGRAMME

8:45	Inscriptions et café		
9:00	Mot de bienvenue <i>Tom Sanders, Directeur, perspective.brussels</i>		
9:15	Présentation du projet ESPON SPIMA et des recommandations pour la Belgique <i>Alfredo Corbalan, perspective.brussels</i> <i>Vanya Simeonova, Université de Wageningen</i> Q&R		
9:45	Comment les trois régions intègrent la question des aires fonctionnelles urbaines dans leurs plans stratégiques respectifs <ul style="list-style-type: none"> • <i>Wallonie : Alain Malherbe et Naomi Berger, Université Catholique de Louvain</i> • <i>Bruxelles : Sven de Bruycker, perspective.brussels</i> • <i>Flandre : Martijn de Bruijn, Departement Omgeving</i> Q&R		
10:30	Exemples d'autres villes européennes étudiées par le projet ESPON SPIMA <i>Vanya Simeonova, Université de Wageningen</i>		
10:45	Pause-café		
11:00	2 workshops en parallèle : <i>Comment améliorer la planification et la gouvernance de l'aire métropolitaine bruxelloise ?</i> <i>Tester et discuter les recommandations et la méthodologie du projet ESPON SPIMA</i> <table><tr><td>a) Défis de la planification de l'aire métropolitaine Modérateurs : Jan Zaman, Departement Omgeving Bruno Bianchet, ESPON Belgian Contact Point</td><td>b) Gouvernance de l'aire métropolitaine Modérateurs : Alfredo Corbalan, perspective.brussels Anneloes Van Noordt, Departement Omgeving</td></tr></table>	a) Défis de la planification de l'aire métropolitaine Modérateurs : Jan Zaman, Departement Omgeving Bruno Bianchet, ESPON Belgian Contact Point	b) Gouvernance de l'aire métropolitaine Modérateurs : Alfredo Corbalan, perspective.brussels Anneloes Van Noordt, Departement Omgeving
a) Défis de la planification de l'aire métropolitaine Modérateurs : Jan Zaman, Departement Omgeving Bruno Bianchet, ESPON Belgian Contact Point	b) Gouvernance de l'aire métropolitaine Modérateurs : Alfredo Corbalan, perspective.brussels Anneloes Van Noordt, Departement Omgeving		
12:30	Conclusions		
13:00	Déjeuner sandwichs		

Modérateur: Joren Sansen, ESPON Belgian Contact Point

ANNEXE 2

Liste des inscrits et participants

Nom	Organisme	Fonction/profession
Alain Malherbe	UCL LOCI	Urbaniste
Alexandre Ferrão Santos	Perspective.brussels	Chargé de projet
Alfredo Corbalan	Perspective.brussels	Expert affaires européennes et internationales
Anneloes van Noordt	Department of Environment & Spatial Development	Researcher
Ben Otmane	SPW-DDT	Architecte
Alexandra Bertozzi	Service public de Wallonie - DGO4	Attachée
Bruno Bianchet	Uliège	Researcher
Brecht Vermote	Strategisch Project Groene Noordrand	Coördinator
Michel Dachelet	SPW Wallonie	Directeur d'études
Sandrine De Meyer	Perspective.brussels	Chargée de mission en affaires européens et internationales
Thomas Ermans	Perspective.brussels - IBSA	Expert
Fetie Tiberius	SPW - DGO4	Urbaniste / Gestionnaire de projet
Edouard Fleury	Métropole Européenne de Lille	Chef de projet
Geert De Roep	Gewestelijke Overheidsdienst Brussel	Eerste attaché
Helena Polomik	EUROCITIES	Policy Advisor
Jan Surquin	POD Maatschappelijke Integratie	Attaché armoedebestrijding en stedelijke samenhang
Jan Zaaman	Ruimte Vlaanderen	Project Manager
Jo Decoster	Horizon+ / Zoniënwoud	projectcoördinator
Kätti Rob	Perspective.brussels	Chargée de projet
Kevin Lebrun	Bruxelles Mobilité - Direction Stratégie	Attaché
Valérie Lambot	Perspective. Brussels	assistante
Martijn De Bruijn	Departement Omgeving	Expert
Nathalie Smoes	Wallonie SPW	Directrice
Naomi Berger	UCL CREAT	Researcher

Cécile Olbrechts	GRBC	Conseiller
Geneviève Planchard	SPRB - Cellule Feder	chargée de communication
Shana Sevrin	Departement Omgeving	projectmedewerker gebiedsontwikkeling
Stijn Van Wolputte	Stedenbeleid Vlaanderen	Beleidsmedewerker
Sven De Bruycker	Perspective.brussels	Projecthouder
Thierry BAERT	Agence de développement et d'urbanisme de Lille	Directeur d'études
Veerle Van Hassel	Departement Omgeving	Projectleider Vlaamse rand rond Brussel
Brecht Vermote	Strategisch Project Groene Noordrand	Coördinator
Joren Sansen	VUB	Researcher
Vanya Simeonova	Wageningen University	Senior Expert
Géraud Bonhomme	Perspective.brussels	Attaché
Tristan Claus	Univesiteit Gent	Belgian ESPON Contact Point
Tom Sanders	Perspective.brussels	Directeur
Christophe Soil	Perspective.brussels	Directeur Général